מדריך למורה

מסע פנימה – קטעים קצרים על חורף ופנימיות: מערך שיעור, מעגל בוקר, מפת התאמות ומפתחות תשובות

יצרה: רוית ראש בן ישי

על הערכה

בערכה 14 קטעים מקוריים (מאמרי הגות, שירים, סיפורים קצרים, מכתב, יומן ומשל) לכיתות ז׳–ט׳, ולכל קטע גרסה פשוטה ליסודי, לחנ״מ ולעולים חדשים. לכל קטע באתר: קריאה עם הקראה, מילון, שאלות איתור/פרשנות/הערכה, זיהוי לשון ציורית, הנחיית כתיבה "המסע שלי פנימה", כרטיס שיחה ודף תרגול להדפסה.

הערה עדינה

הערה עדינה: הקטעים עוסקים בעולם הפנימי. אין תשובות נכונות או לא נכונות על רגשות, ושיתוף הוא תמיד מרצון – מותר לבחור "לעבור". אם משהו מעורר תחושה כבדה, אפשר ורצוי לפנות למבוגר או למבוגרת שסומכים עליהם – המחנך או המחנכת, היועצת או היועץ, או מישהו קרוב בבית.

מפת הקטעים

#	קטע	סוגה	נושא	אמצעים ציוריים
1	החורף לא ממהר	מאמר הגות	האטה	דימוי, האנשה, ניגוד
2	עץ בחורף	שיר	צמיחה סמויה	דימוי, האנשה
3	מתחת לאדמה	מאמר הגות	צמיחה סמויה	מטאפורה, ניגוד
4	כשהאינטרנט נפל	סיפור קצר	שקט וגילוי עצמי	דימוי, האנשה, חזרה
5	מכתב לעצמי	מכתב	הסתכלות על עצמי	דימוי, האנשה, ניגוד
6	פנס קטן	שיר	אור בתוך החושך	דימוי, האנשה, מטאפורה
7	מסע בלי מזוודה	מאמר הגות	מסע אל עצמי	מטאפורה, ניגוד
8	שני קולות	מאמר הגות	קולות פנימיים	דימוי, ניגוד
9	יומן של יום גשום	יומן	תשומת לב לרגעים קטנים	דימוי, מטאפורה, ניגוד
10	הדובון שלא רצה לישון	משל	מנוחה וכוח	האנשה, חזרה, ניגוד
11	שקט	שיר	שקט פנימי	דימוי, האנשה, חזרה
12	שלולית	סיפור קצר	השתקפות והסתכלות פנימה	מטאפורה, ניגוד
13	גחלת	מאמר הגות	חום פנימי	דימוי, מטאפורה
14	אחרי הסערה	סיפור קצר	התחדשות וחוסן	דימוי, האנשה, ניגוד

🧭 מערך שיעור – 45 דקות

שלב	זמן	מה עושים
🫧 **פתיחה – רגע של שקט**	5 דק׳	מעמעמים מעט את האור (אם אפשר). נשימת 3–3: שלוש ספירות פנימה, שלוש החוצה, שלוש פעמים. שאלה בלי תשובה בקול: "מה אני שומע/ת עכשיו – בחוץ ובפנים?"
🌧️ **הצתה – מה החורף עושה לנו?**	5 דק׳	סבב מילה אחת (מרצון): "חורף בשבילי זה...". המורה כותבת על הלוח שתי עמודות: "בחוץ" / "בפנים".
📖 **קריאה**	10 דק׳	בוחרים קטע אחד (מומלץ לפתיחה: "החורף לא ממהר" או "עץ בחורף"). קריאה בקול של המורה, ואחר כך קריאה שקטה. תלמידים ותלמידות שזקוקים לכך – גרסה פשוטה והקראה באתר.
🔍 **העמקה – איתור, פרשנות, לשון ציורית**	10 דק׳	בזוגות: שאלת איתור אחת ושאלת פרשנות אחת מהאתר. איתור אמצעי ציורי אחד ושיחה: מה הוא מוסיף?
✍️ **כתיבה – המסע שלי פנימה**	10 דק׳	כתיבה אישית לפי הנחיית הקטע (6–10 שורות, דימוי אחד לפחות). מוזיקה שקטה ברקע. הכתיבה אישית – לא חייבים לשתף.
💬 **סגירה – כרטיס שיחה וכרטיס יציאה**	5 דק׳	שאלה אחת מכרטיס השיחה, במעגל, מרצון בלבד. כרטיס יציאה: "משפט אחד שאני לוקח/ת איתי".

☀️ גרסת מעגל בוקר – 10 דקות

זמן	מה עושים
דקה 1	שקט ונשימה – 3 נשימות עמוקות.
דקות 2–4	קריאת קטע קצר (או בית אחד משיר) בקול.
דקות 5–7	שאלה אחת לשיחה – מי שרוצה משתף/ת, אפשר "לעבור".
דקות 8–10	משפט אחד ביומן המסע ("יומן המסע שלי פנימה").

💬 כללי שיחה

- מקשיבים בלי לשפוט ובלי להפריע.
- שיתוף רק מרצון – מותר לומר "אני עובר/ת".

- מדברים בגוף ראשון ("אני מרגיש/ה...").
- מה שנאמר במעגל נשאר במעגל.

📏 מחוון לכתיבה "המסע שלי פנימה"

קריטריון	מצוין	טוב	דורש חיזוק
תוכן אישי ורלוונטי	רעיון ברור הקשור לשאלה, עם פרט אישי	רעיון כללי עם מעט פרטים	לא קשור לשאלה
מבנה	פתיחה, אמצע וסיום ברורים	יש מבנה חלקי	רצף לא ברור
לשון ציורית	לפחות אמצעי אחד מתאים ומקורי	ניסיון לאמצעי ציורי	אין שימוש
לשון ותקינות	משפטים שלמים ותקינים	מעט שגיאות	שגיאות רבות שמקשות על ההבנה

♿ מפת התאמות והנגשות – 9 מסלולים

מסלול	מה מקבלים
יסודי – רגיל	גרסה פשוטה של כל קטע, שאלות איתור ופרשנות אחת, משחק קצר עם כפתורים גדולים ואימוג'י, "נסו בעצמכם" – כתיבה של 3–5 משפטים או ציור.
יסודי – חנ"מ	כפתור הקראה בכל קטע ובכל משימה; עד 2–3 אפשרויות בשאלות בחירה; בלי טיימרים; דף תרגול באותיות גדולות עם בנק מילים.
יסודי – עולים חדשים	מילון חזותי קופץ (אימוג'י + הסבר פשוט) על מילים מסומנות; משפטים קצרים; מותר לכתוב מילים בשפת האם.
חט"ב – רגיל	הגרסה המלאה; איתור, פרשנות והערכה; מיון אמצעים ציוריים (דימוי/מטאפורה/האנשה/ניגוד/חזרה); כתיבה רפלקטיבית.
חט"ב – חנ"מ	רמז מדורג קופץ אחרי שתי טעויות (מכוון, לא נותן תשובה); עיצוב קבוע וצבעים עקביים; שתי אפשרויות בבחירה; בלי טיימרים.
חט"ב – עולים חדשים	טקסטים בלי ניקוד, משפטים קצרים ותחביר פשוט (גרסה פשוטה); מילון קטן בכל דף; פתיחי משפטים לכתיבה.
תיכון – רגיל	הגרסה המלאה + "אתגר תיכון" בכל קטע: נקודת מבט, מבנה, מטאפורה מורחבת והשוואה בין קטעים; כתיבה מעמיקה.
תיכון – חנ"מ	חלוקה למקטעים (קוראים קטע ועונים, ואז ממשיכים); בלי טיימרים; גרסה פשוטה כברירת מחדל עם אפשרות למלאה.
תיכון – עולים חדשים	מילון בהקשה על מילים קשות עם הסבר פשוט; שאלות במבנה של שאלות הבנת טקסט; אפשר לעבור בין גרסה פשוטה למלאה.

מפתחות תשובות

החורף לא ממהר

סוג	שאלה	תשובה
איתור	מה קורה בקיץ, לפי הפסקה הראשונה?	הימים ארוכים, השמש מאירה עד הערב ותמיד יש עוד משהו לעשות.
איתור	מה עושה האדמה בחורף מתחת לפני השטח?	אוספת מים, כוח ומזון לקראת האביב.
פרשנות	מה פירוש המשפט "כשאי אפשר לצאת החוצה, אפשר לפנות פנימה"?	כשאי אפשר לצאת פיזית, אפשר לפנות לעולם הפנימי – למחשבות ולרגשות שלנו.
פרשנות	מדוע, לפי הקטע, האטה אינה עצלות?	כי כמו האדמה, בזמן האטה אוספים כוח; יש לה מטרה – "להיאסף" לקראת הבאות.
הערכה	האם אתם מסכימים שהחורף הוא "שיעור בהאטה"? נמקו בעזרת דוגמה מחייכם.	עמדה ברורה + נימוק + דוגמה אישית.
בחירה	מהו הרעיון המרכזי של הקטע?	החורף מזמין אותנו להאט ולפנות פנימה
בחירה	למה משווים בקטע את האדם בחורף?	לאדמה שאוספת כוח מתחת לפני השטח
בחירה	מה מציע הקטע לעשות בפעם הבאה שיורד גשם?	לא למהר ולהקשיב לגשם
נכון/לא	בקיץ הערב יורד מוקדם.	לא נכון – בחורף הערב יורד מוקדם.
נכון/לא	לפי הקטע, האטה אינה עצלות.	נכון
נכון/לא	האדמה בחורף לא עושה דבר.	לא נכון – היא אוספת מים, כוח ומזון.
לשון ציורית	„הגשם מתופף על החלונות"	האנשה – הגשם מתואר כאילו הוא מנגן בתוף – כמו אדם.
לשון ציורית	„בקיץ הכול רץ... ואז מגיע החורף. הערב יורד מוקדם, הרחובות מתרוקנים"	ניגוד – הקיץ המהיר והמלא מול החורף השקט והאיטי.
לשון ציורית	„גם האדמה בחורף נראית רדומה... כך גם אנחנו"	דימוי – האדם מושווה לאדמה: נראה שקט, אבל צובר כוח בפנים.
אתגר תיכון	השוו בין האופן שבו הקטע מציג את החורף לבין התפיסה הרווחת של החורף כעונה "עצובה". מה המטרה של הכותב או הכותבת?	תשובה מנומקת; קריטריון: ניתוח מבנה/אמצעי + ראיות מהטקסט

עץ בחורף

סוג	שאלה	תשובה
איתור	מה אומרים העוברים והשבים על העץ?	"מסכן, נגמר לו."
איתור	מה שואלת הציפור את העץ?	"לא קר לך?"
פרשנות	מה פירוש השורה "אני לא נעלם, אני רק נכנס פנימה"?	העץ לא מת; הכוח שלו עבר פנימה, לשורשים – הוא נח ושומר על עצמו.
פרשנות	מה הקשר בין הבית האחרון לבין שאר השיר?	הדוברים משווים את עצמם לעץ: גם כשנדמה שאין בנו דבר, יש צמיחה פנימית סמויה.

סוג	שאלה	תשובה
הערכה	האם לדעתכם הדימוי של העץ בחורף מתאים לתיאור תקופות קשות אצל אנשים? נמקו.	עמדה + נימוק מהשיר + דוגמה.
בחירה	איך העוברים והשבים רואים את העץ?	כעץ שנגמר לו
בחירה	איפה, לפי השיר, מתרחשת "הצמיחה השקטה"?	בשורשים
בחירה	מה המסר של השיר?	גם כשלא רואים, משהו יכול לצמוח בפנים
נכון/לא	העץ מתבייש כי אין לו עלים.	לא נכון – העץ "לא מתבייש".
נכון/לא	הציפור שואלת את העץ אם קר לו.	נכון
נכון/לא	באביב רק העץ לא הופתע.	נכון
לשון ציורית	„ושורשיו לוחשים"	האנשה – לשורשים ניתנה פעולה אנושית – לחישה.
לשון ציורית	„כמו סוד בתוך אגרוף קפוץ"	דימוי – הירוק נשמר עמוק וחזק בפנים, כמו סוד ביד סגורה.
לשון ציורית	„סבלני כמו סבא"	דימוי – העץ מושווה לסבא סבלני ורגוע.
אתגר תיכון	עקבו אחר נקודת המבט בשיר: העוברים והשבים, העץ, הציפור והדוברים. כיצד השינוי בנקודת המבט בונה את המסר?	תשובה מנומקת; קריטריון: ניתוח מבנה/אמצעי + ראיות מהטקסט

מתחת לאדמה

סוג	שאלה	תשובה
איתור	מה שומר הצמח בפקעות ובבצלים?	מזון ומים.
איתור	אילו פרחים מוזכרים בקטע?	כלנית אדומה ורקפת ורודה.
פרשנות	למה הכותבים קוראים לפקעות "מחסנים"?	כי הן מקום אחסון – שם הצמח שומר מזון ומים לזמן שבו יצמח.
פרשנות	מה פירוש "השורשים שלנו מעמיקים" כשמדובר באנשים?	אנחנו מתחזקים בפנים – לומדים, מתבגרים, צוברים ביטחון – גם אם לא רואים זאת.
הערכה	האם לדעתכם "ימים ריקים" יכולים להיות חשובים? הביאו דוגמה.	עמדה + דוגמה + קשר לקטע.
בחירה	מה קורה מיד אחרי הגשם הראשון?	השורשים מתחילים לגדול בחושך
בחירה	מה "השיעור החשוב" שבקטע?	רוב הצמיחה מתרחשת במקום שלא רואים
בחירה	מה ממליץ הקטע?	להיות סבלניים עם עצמנו
נכון/לא	בסוף הקיץ השדות ירוקים.	לא נכון – הם צהובים ויבשים.
נכון/לא	עלה ראשון מציץ רק אחרי שבועות.	נכון
נכון/לא	לפי הקטע, אחרים תמיד רואים מיד כשאנחנו משתנים.	לא נכון – השינוי מתחיל בפנים, לפני שאחרים מבחינים בו.
לשון ציורית	„מעין "מחסנים" קטנים"	מטאפורה – הפקעות מתוארות כמחסנים – מקום אחסון.
לשון ציורית	„גם אנחנו נפרח"	מטאפורה – "לפרוח" אצל אדם – להצליח, לשמוח, להתגלות.

סוג	שאלה	תשובה
לשון ציורית	„השורשים מתארכים בחושך... ובהמשך החורף – כלנית אדומה"	ניגוד – החושך שמתחת לאדמה מול הצבע והאור של הפרח.
אתגר תיכון	הקטע עובר מתיאור טבע להכללה על בני אדם. זהו את המשפט שבו מתרחש המעבר והסבירו כיצד הוא בנוי.	תשובה מנומקת; קריטריון: ניתוח מבנה/אמצעי + ראיות מהטקסט

🌧️ כשהאינטרנט נפל

סוג	שאלה	תשובה
איתור	מדוע אין אינטרנט בבית?	בגלל הסערה.
איתור	מה רואה עידו מבעד לחלון? ציינו שני דברים.	טיפות שמתחברות לנחלים, איש עם מטריה צהובה, עץ פיקוס שמתכופף ומזדקף.
פרשנות	מה מלמד אותנו הדימוי "כמו אריה בכלוב" על הרגשתו של עידו?	הוא מרגיש לכוד, חסר מנוחה ומשועמם, ואינו יודע מה לעשות עם עצמו.
פרשנות	מדוע עידו כותב על "העץ שמתכופף ולא נשבר"? מה זה אומר עליו?	העץ מסמל גמישות וחוסן; עידו מגלה שאפשר להתמודד עם שינוי (בלי אינטרנט) ולמצוא בו משהו טוב.
הערכה	האם לדעתכם טוב שלפעמים "האינטרנט נופל"? נמקו.	עמדה + נימוק + דוגמה; אפשר להציג שני צדדים.
בחירה	איך מרגיש עידו כשהאינטרנט נופל?	משועמם וחסר מנוחה
בחירה	מה עושה עידו בסוף?	כותב במחברת
בחירה	מה גילה עידו על עצמו?	שלחשוב ולכתוב זה מעניין
נכון/לא	אחותו של עידו אמרה שאין אינטרנט.	נכון
נכון/לא	עידו כתב את שיעורי הבית שלו.	לא נכון – הוא כתב "סתם מילים", לא שיעורי בית.
נכון/לא	כשהאינטרנט חזר, עידו מיד רץ למחשב.	לא נכון – הוא בכלל לא שם לב, היה באמצע עמוד שלישי.
לשון ציורית	„הסתובב בבית כמו אריה בכלוב"	דימוי – עידו מושווה לאריה כלוא – חסר מנוחה.
לשון ציורית	„נדמה היה שהזמן עצמו נרדם"	האנשה – לזמן ניתנה פעולה אנושית – שינה; הזמן עובר לאט מאוד.
לשון ציורית	„התכופף ברוח והזדקף שוב, ושוב, ושוב"	חזרה – החזרה מדגישה את ההתמדה והגמישות של העץ.
אתגר תיכון	נתחו את השינוי בדמותו של עידו מתחילת הסיפור ועד סופו. אילו פרטים בסיפור מסמנים את השינוי?	תשובה מנומקת; קריטריון: ניתוח מבנה/אמצעי + ראיות מהטקסט

✉️ מכתב לעצמי

סוג	שאלה	תשובה
איתור	מתי כתבה יעל את המכתב?	ביום שבו ירד הגשם הראשון של השנה.
איתור	מה עדיין קשה ליעל?	לדבר מול כל הכיתה.
פרשנות	מה פירוש "הרגשתי כמו דג שהוציאו מהמים"?	היא הרגישה זרה ולא במקומה, לא נוח, כמו שדג לא יכול להסתדר מחוץ למים.

סוג	שאלה	תשובה
פרשנות	למה, לדעתכם, יעל כותבת "את לא חייבת להיות מושלמת, רק להמשיך לצמוח"?	כדי להזכיר לעצמה לקבל את עצמה עם הקשיים; מה שחשוב הוא ההתקדמות, לא השלמות.
הערכה	לדעתכם, האם כתיבת מכתב לעצמנו יכולה לעזור? איך?	עמדה + שני נימוקים (למשל: לראות התקדמות, לעודד את עצמנו).
בחירה	למי כתוב המכתב?	ליעל עצמה, בעוד שנה
בחירה	למה המורה משווה מכתב לעצמנו?	לבקבוק שזורקים לים
בחירה	מה הבקשה של יעל?	לזכור שגם כשקשה, זה לא נשאר קשה לנצח
נכון/לא	ליעל אין עדיין אף חברה בכיתה החדשה.	לא נכון – יש לה חברה אחת שהיא ממש סומכת עליה.
נכון/לא	יעל שואלת אם היא עדיין מנגנת.	נכון
נכון/לא	יעל מבקשת מעצמה להיות מושלמת.	לא נכון – היא כותבת שהיא לא חייבת להיות מושלמת.
לשון ציורית	„הרגשתי כמו דג שהוציאו מהמים"	דימוי – יעל מושווה לדג מחוץ למים – לא במקומה.
לשון ציורית	„עכשיו הוא סוער, אבל מחר השמש תציץ"	ניגוד – סערה מול שמש – קושי של היום מול תקווה למחר.
לשון ציורית	„השמש תציץ בין העננים"	האנשה – לשמש ניתנה פעולה אנושית – הצצה.
אתגר תיכון	המכתב בנוי כשיחה בין "יעל של היום" ל"יעל של החורף הבא". כיצד מבנה זה מאפשר לבטא תקווה ופחד בו בזמן?	תשובה מנומקת; קריטריון: ניתוח מבנה/אמצעי + ראיות מהטקסט

✎ פנס קטן

סוג	שאלה	תשובה
איתור	אילו אורות דולקים בחלונות?	מנורה ליד מיטה, נר על שולחן.
איתור	מנו שלושה דברים שהם "הפנס" שבלב.	זיכרון של חיבוק, מילה טובה, צחוק עם חבר או חברה, ריח של מרק חם, שיר בראש.
פרשנות	מה פירוש "האור... מחכה בתוכנו, בין הידיים"?	הכוח והתקווה נמצאים בנו; אנחנו יכולים "להדליק" אותם בעצמנו.
פרשנות	מדוע השיר מתחיל בחושך ומסתיים באור?	כדי להראות מעבר מתחושת כובד וחוסר דרך – לתקווה ולכוח פנימי.
הערכה	מה "הפנס" שלכם – דבר שמאיר לכם ברגע קשה? האם השיר מצליח לעודד? נמקו.	תשובה אישית + התייחסות לשיר.
בחירה	למה מושווה החושך בבית הראשון?	לשמיכה אפורה וכבדה
בחירה	מה נמצא "בכל לב", לפי השיר?	פנס שאיש אינו רואה
בחירה	מה המסר של השיר?	גם בחושך יש בנו אור שאפשר להדליק
נכון/לא	בשיר, הירח שוכח לבוא.	נכון
נכון/לא	הפנס שבלב גלוי לכולם.	לא נכון – "שאיש אינו רואה".

סוג	שאלה	תשובה
נכון/לא	לפי השיר, אור נמצא רק בשמש.	לא נכון – "האור אינו נמצא רק בשמש".
לשון ציורית	„פורש על העיר שמיכה אפורה וכבדה"	מטאפורה – החושך מתואר כשמיכה – בלי מילת דימוי.
לשון ציורית	„הירח שוכח לבוא"	האנשה – לירח ניתנה תכונה אנושית – שכחה.
לשון ציורית	„והרחוב שותק כמו ספר סגור"	דימוי – הרחוב מושווה לספר סגור – שקט ונעול.
אתגר תיכון	בחנו את המבנה: תמונות חוץ (עיר, חלונות) ותמונות פנים (לב). כיצד המעבר מן החוץ אל הפנים מעצב את משמעות השיר?	תשובה מנומקת; קריטריון: ניתוח מבנה/אמצעי + ראיות מהטקסט

מסע בלי מזוודה

סוג	שאלה	תשובה
איתור	מהן "התחנות" במסע אל עצמנו?	שאלות – מה אני אוהב/ת, מה מפחיד אותי, מתי הרגשתי גאווה, מה הייתי רוצה לשנות.
איתור	מהו "הציוד" החשוב למסע?	סקרנות, סבלנות וקצת אומץ (וגם מחברת או רגע של שקט).
פרשנות	מדוע, לפי הקטע, אין למסע הזה "קו סיום"?	כי אנחנו משתנים כל הזמן ולכן תמיד יש מה לגלות על עצמנו.
פרשנות	מה פירוש "גם הם חלק מהדרך"?	גם הדברים הקשים – טעויות ורגשות לא נעימים – הם חלק טבעי וחשוב מהיכרות עם עצמנו.
הערכה	איזו שאלה מהקטע הייתם בוחרים כתחנה הראשונה שלכם? הסבירו את בחירתכם.	בחירה + הסבר אישי.
בחירה	מה לא צריך במסע אל עצמנו?	מזוודה ודרכון
בחירה	למה הקטע משווה שאלות?	לשבילים
בחירה	למה החורף הוא זמן טוב למסע, לפי הקטע?	כי יש בו ערבים ארוכים
נכון/לא	למסע אל עצמנו יש קו סיום ברור.	לא נכון – אין לו קו סיום – אנחנו משתנים כל הזמן.
נכון/לא	במסע אפשר לגלות כישרון שלא ידענו עליו.	נכון
נכון/לא	הקטע מציע לארוז הרבה ציוד.	לא נכון – "אין צורך לארוז".
לשון ציורית	„המפה אינה מצוירת על נייר. התחנות הן שאלות"	מטאפורה – השאלות מתוארות כתחנות במסע – בלי מילת דימוי.
לשון ציורית	„כמו בכל מסע, גם כאן יש עליות וירידות"	מטאפורה – "עליות וירידות" – רגעים טובים וקשים בדרך.
לשון ציורית	„לא צריך דרכון ואפילו לא נעליים"	ניגוד – מסע רגיל מול מסע פנימי שאין בו צורך בציוד חיצוני.

סוג	שאלה	תשובה
אתגר תיכון	הקטע בנוי על מטאפורה מורחבת של מסע. מנו לפחות ארבעה רכיבים שלה (מפה, תחנות, ציוד...) והסבירו מה כל אחד מייצג.	תשובה מנומקת; קריטריון: ניתוח מבנה/אמצעי + ראיות מהטקסט

שני קולות

סוג	שאלה	תשובה
איתור	מה אומר הקול הראשון אחרי מבחן?	"לא הצלחת".
איתור	מה אומר הקול השני? ציטטו משפט אחד.	"זה היה קשה, ועדיין ניסית" / "מחר אפשר לנסות שוב".
פרשנות	מה פירוש "טעות קטנה נראית כמו הר"?	הקול הביקורתי מגדיל ומגזים, כך שטעות קטנה נראית ענקית ומפחידה.
פרשנות	מדוע, לפי הקטע, יש בקול הראשון "משהו שימושי"?	הוא מזכיר לנו להשתדל ולהשתפר – אבל אסור לתת לו לשלוט.
הערכה	האם התרגיל בסוף הקטע יכול לעזור לכם? נסו אותו על מקרה דמיוני ונמקו.	יישום התרגיל + עמדה מנומקת.
בחירה	איך מתואר הקול הראשון?	חזק, רועש ונוטה להגזים
בחירה	למה מושווה הקול השני?	לציוץ ציפור בתוך רעש של רחוב
בחירה	מה מציע התרגיל בסוף?	לומר לעצמנו מה שהיינו אומרים לחבר או לחברה
נכון/לא	לפי הקטע, אפשר להשתיק לגמרי את הקול הראשון.	לא נכון – אי אפשר להשתיק אותו לגמרי.
נכון/לא	הקול השני מעמיד פנים שהכול מושלם.	לא נכון – "הוא לא משקר ולא מעמיד פנים".
נכון/לא	שני הקולות שייכים לנו.	נכון
לשון ציורית	„טעות קטנה נראית כמו הר"	דימוי – טעות מושווית להר – הגזמה בגודל.
לשון ציורית	„כמו ציוץ של ציפור בתוך רעש של רחוב"	דימוי – הקול הטוב חלש ועדין לעומת הרעש.
לשון ציורית	„הקול הראשון ממהר לשפוט... הקול השני שקט יותר"	ניגוד – שני הקולות מוצגים כהפכים – רועש מול שקט, שופט מול מעודד.
אתגר תיכון	הקטע מאניש את הקולות הפנימיים. כיצד בחירת התכונות (רועש/שקט, שופט/חבר) משרתת את הטיעון של הכותבים?	תשובה מנומקת; קריטריון: ניתוח מבנה/אמצעי + ראיות מהטקסט

יומן של יום גשום

סוג	שאלה	תשובה
איתור	מה עשה הכותב או הכותבת כשנתקעו במבחן?	ניסו לנשום לאט, כמו שלמדו.
איתור	מהם שלושת הדברים הטובים שנכתבו ביומן?	הגשם בבוקר, השתיקה עם תמר, הנשימה שעזרה במבחן.
פרשנות	מה פירוש "היה נעים לשתוק ביחד"?	יש קרבה שלא צריכה מילים; שקט משותף עם חברה יכול להיות מנחם.

סוג	שאלה	תשובה
פרשנות	מה הכוונה ב"צבעים קטנים" בימים אפורים?	רגעים טובים קטנים שמגלים כששמים לב, גם ביום שנראה קשה.
הערכה	האם כתיבת "שלושה דברים טובים" בסוף יום יכולה לשנות את הדרך שבה אנחנו זוכרים אותו? נמקו.	עמדה + נימוק + דוגמה.
בחירה	איך נשמע הגשם בבוקר?	כמו מחיאות כפיים רכות על הגג
בחירה	מה עזר במבחן?	לנשום לאט
בחירה	מה השתנה במהלך היום?	היום נראה רע בבוקר ובסוף היה בסדר
נכון/לא	בהפסקה דיברו הכותב/ת ותמר הרבה מאוד.	לא נכון – הם לא דיברו הרבה – היה נעים לשתוק.
נכון/לא	בערב נכתבו שלושה דברים טובים.	נכון
נכון/לא	הכותב/ת יודעים בוודאות שהצליחו במבחן.	לא נכון – "עוד לא ברור לי אם הצלחתי".
לשון ציורית	„נשמע כמו מחיאות כפיים רכות על הגג"	דימוי – קול הגשם מושווה למחיאות כפיים.
לשון ציורית	„מבחוץ הם נראים אפורים, אבל... יש בהם צבעים קטנים"	ניגוד – אפור מול צבעוני – מראה חיצוני מול רגעים טובים.
לשון ציורית	„יש בהם צבעים קטנים"	מטאפורה – "צבעים" = רגעים טובים ושמחים.
אתגר תיכון	היומן בנוי משלוש רשומות לפי שעות. כיצד חלוקת הזמן מבליטה את השינוי ברגשות לאורך היום?	תשובה מנומקת; קריטריון: ניתוח מבנה/אמצעי + ראיות מהטקסט

🐻 הדובון שלא רצה לישון

סוג	שאלה	תשובה
איתור	מה עשו החיות לפני החורף? ציינו שתיים.	הסנאי אסף אגוזים, הציפורים עפו דרומה, הדובה הכינה מאורה.
איתור	מה אמר הינשוף לדובון?	"מנוחה איננה בזבוז... מי שנח – אוסף כוח לאביב."
פרשנות	מה פירוש "אפילו הסקרנות שלו נרדמה"?	הדובון היה כל כך עייף, שכבר לא היה לו כוח אפילו לרצות לגלות דברים חדשים.
פרשנות	מה הקשר בין "הלילה הוא חלק מהיממה" לבין מנוחה?	כמו שהלילה טבעי והכרחי ביממה, גם מנוחה היא חלק טבעי והכרחי מהחיים.
הערכה	האם אתם מסכימים עם מוסר ההשכל? מתי לדעתכם נכון לעצור ולנוח, ומתי דווקא להמשיך?	עמדה מורכבת + דוגמאות.
בחירה	למה הדובון לא רצה לישון?	הוא לא רצה לפספס שום דבר
בחירה	מה קרה לדובון שנשאר ער?	הוא נעשה מותש ולא נהנה
בחירה	מה מוסר ההשכל?	לפעמים הצעד הכי חכם קדימה הוא לעצור ולנוח
נכון/לא	הסנאי אסף אגוזים לקראת החורף.	נכון
נכון/לא	הינשוף אמר שמנוחה היא בזבוז.	לא נכון – "מנוחה איננה בזבוז".

סוג	שאלה	תשובה
נכון/לא	באביב הדובון הרגיש חלש.	לא נכון – הוא הרגיש חזק כמו שלא הרגיש מעולם.
לשון ציורית	„אפילו הסקרנות שלו נרדמה"	האנשה – לסקרנות ניתנה פעולה אנושית – שינה.
לשון ציורית	„גם הלילה הוא חלק מהיממה, וגם החורף הוא חלק מהשנה"	חזרה – החזרה על המבנה "גם... חלק מ..." מדגישה שמנוחה היא חלק טבעי מהחיים.
לשון ציורית	„לפעמים הצעד הכי חכם קדימה הוא לעצור"	ניגוד – "קדימה" מול "לעצור" – פרדוקס: עצירה מקדמת.
אתגר תיכון	משל משתמש בבעלי חיים כדי ללמד על בני אדם. מה ה"נמשל" – למי ולמה מכוון הסיפור? היעזרו במושג "פחד להחמיץ".	תשובה מנומקת; קריטריון: ניתוח מבנה/אמצעי + ראיות מהטקסט

שקט

סוג	שאלה	תשובה
איתור	למה מושווה השקט המפחיד?	למסדרון ריק בלילה.
איתור	מה אפשר לשמוע בשקט הרך? ציינו שניים.	את הגשם מדבר עם הגג, את הלב פוסע, את המחשבות מתיישבות.
פרשנות	מה פירוש "אין צורך להיות מישהו אחר"?	בשקט אפשר להיות אנחנו עצמנו, בלי להעמיד פנים ובלי לרצות אחרים.
פרשנות	מה מתאר הדימוי "כמו חדר אחרי שפתחו בו חלון"?	אחרי השקט מרגישים רעננות וסדר פנימי, כמו אוויר צח שנכנס לחדר.
הערכה	נסו את תרגיל הנשימה מהבית הרביעי. האם הוא עזר לכם? תארו מה הרגשתם.	תיאור אישי + הערכה.
בחירה	אילו שני סוגי שקט יש בשיר?	שקט מפחיד ושקט רך
בחירה	מה עושים בבית הרביעי?	סופרים נשימות
בחירה	איך מרגישים אחרי השקט, לפי השיר?	מסודרים יותר
נכון/לא	השקט הרך מושווה לצעיף צמר.	נכון
נכון/לא	בשקט הזה צריך להספיק הרבה.	לא נכון – "אין צורך להספיק".
נכון/לא	בשיר סופרים עד שש.	נכון
לשון ציורית	„רך כמו צעיף צמר"	דימוי – השקט הנעים מושווה לצעיף חם ורך.
לשון ציורית	„את הגשם מדבר עם הגג"	האנשה – לגשם ניתנה פעולה אנושית – דיבור.
לשון ציורית	„אין צורך לענות, אין צורך להספיק, אין צורך להיות"	חזרה – החזרה על "אין צורך" יוצרת תחושת הקלה ושחרור.
אתגר תיכון	השיר פותח בניגוד בין שני סוגי שקט. כיצד הניגוד הזה ממשיך ומתפתח עד הבית האחרון (שקט מול רעש)?	תשובה מנומקת; קריטריון: ניתוח מבנה/אמצעי + ראיות מהטקסט

שלולית

סוג	שאלה	תשובה
איתור	מה עשו רוב התלמידים כשראו את השלולית?	קפצו מעליה או עקפו אותה בריצה.
איתור	מה קרה כשדניאל זרק אבן?	ההשתקפות התפזרה לאלף חתיכות, ואחרי שחיכו – חזרה שלמה.
פרשנות	מה פירוש דבריה של שירה: "להסתכל על הדברים מכיוון אחר"?	לפעמים כדאי לשנות נקודת מבט – לראות מצב או את עצמנו בדרך חדשה.
פרשנות	מה מסמלת ההשתקפות שהתפזרה וחזרה?	רגשות או מחשבות סוערים; אם מחכים ונרגעים – הבהירות חוזרת.
הערכה	האם לדעתכם טוב "לעצור ליד השלולית" כשכולם רצים? נמקו מתוך הסיפור ומחייכם.	עמדה + נימוק מהסיפור + דוגמה.
בחירה	מי עצרה ליד השלולית?	שירה
בחירה	מה ראה דניאל בשלולית?	את עצמו, אבל הפוך
בחירה	מה המסר של שירה?	כשמחכים קצת, הכול חוזר להיות ברור
נכון/לא	השלולית נשארה אחרי שלושה ימי גשם.	נכון
נכון/לא	דניאל רץ למגרש בלי להסתכל לאחור.	לא נכון – הוא הציץ שוב בשלולית לפני שהסתובב.
נכון/לא	ההשתקפות לא חזרה אחרי זריקת האבן.	לא נכון – המים נרגעו והתמונה חזרה, שלמה.
לשון ציורית	„ענן לבן שט לאט"	מטאפורה – הענן "שט" כמו סירה – בלי מילת דימוי.
לשון ציורית	„להסתכל על הדברים מכיוון אחר"	מטאפורה – "כיוון אחר" = נקודת מבט חדשה, לא רק כיוון במקום.
לשון ציורית	„בשלולית השמיים נמצאים למטה"	ניגוד – למעלה ולמטה מתחלפים – הסתכלות מכיוון אחר.
אתגר תיכון	הסיפור מסתיים במשפט "ושירה חייכה אל הילדה שבמים". נתחו את משמעות הפעולה הזו בהקשר של "מסע אל עצמי".	תשובה מנומקת; קריטריון: ניתוח מבנה/אמצעי + ראיות מהטקסט

גחלת

סוג	שאלה	תשובה
איתור	מה נשאר מתחת לאפר אחרי שהלהבות נעלמות?	גחלים – חתיכות עץ אדומות וזוהרות ששומרות על חום.
איתור	מנו שלוש "נשיפות" שמוצעות בקטע.	שיחה עם מישהו שאוהב אותנו, שיר אהוב, הליכה אחרי הגשם, מעשה טוב, שינה ומנוחה.
פרשנות	מה מייצגת "האש" אצל אדם, לפי הקטע?	התלהבות, שמחה וסקרנות – הכוח והחשק הפנימי.
פרשנות	מדוע אסור לשפוך הרבה עצים על גחלת בבת אחת? מה זה אומר עלינו?	זה עלול לכבות אותה; גם אנחנו צריכים לחזור לכוחות בהדרגה, בצעדים קטנים.

סוג	שאלה	תשובה
הערכה	איזו "נשיפה" עובדת הכי טוב בשבילכם? האם חסרה ברשימה נשיפה חשובה? הוסיפו ונמקו.	בחירה + הוספה + נימוק.
בחירה	מה קורה כשנושפים בעדינות על גחלת?	האש חוזרת לחיים
בחירה	למה משווה הקטע אדם עייף וחסר כוח?	למדורה שכבתה
בחירה	מה הקטע מציע?	לחזור לעצמנו בצעדים קטנים
נכון/לא	גחלים שומרות על חום רק דקה אחת.	לא נכון – הן שומרות על חום שעות ארוכות.
נכון/לא	לפי הקטע, שינה טובה יכולה להיות "נשיפה".	נכון
נכון/לא	כדאי לשפוך הרבה עצים על גחלת בבת אחת.	לא נכון – זה עלול לכבות אותה – צריך ענף אחר ענף.
לשון ציורית	„אנחנו מרגישים כמו מדורה שכבתה"	דימוי – אדם עייף מושווה למדורה כבויה.
לשון ציורית	„אפור כמו שמי החורף"	דימוי – מצב רוח עצוב מושווה לשמיים אפורים.
לשון ציורית	„אולי היא רק הפכה לגחלת"	מטאפורה – השמחה מתוארת כגחלת – בלי מילת דימוי.
אתגר תיכון	הקטע בנוי על מטאפורה מורחבת של מדורה וגחלת. הסבירו כיצד כל שלב בחיי המדורה מקביל לשלב במצבו של אדם.	תשובה מנומקת; קריטריון: ניתוח מבנה/אמצעי + ראיות מהטקסט

אחרי הסערה

סוג	שאלה	תשובה
איתור	מה ראו איתי ורוני ברחוב בבוקר?	ענפים שבורים, עלים רטובים, פח אשפה שהתגלגל לפינה.
איתור	איך עזרו השכנים? ציינו שתי דרכים.	השכנה הביאה מטאטא, שכן הביא שקיות, מישהו הוציא תרמוס תה חם.
פרשנות	מה פירוש "השורשים עדיין באדמה" – גם מעבר לשתילים?	גם כשמשהו נראה הרוס, הבסיס והכוח הפנימי נשארו, ולכן אפשר להתחיל מחדש.
פרשנות	מה פירוש "כאילו הסערה הזכירה לכולם שהם גרים יחד"?	הקושי חיבר בין השכנים ויצר קהילה ושיתוף – הם יצאו ועזרו זה לזה.
הערכה	איתי עונה "לפעמים... בעיקר כשיש מי שעוזר להם לקום." האם אתם מסכימים? נמקו.	עמדה + נימוק + דוגמה (תמיכה, עזרה הדדית).
בחירה	למה רוני עצובה בבוקר?	השתילים נפלו בסערה
בחירה	מה עשו איתי ורוני לשתילים?	קשרו כל שתיל למקל
בחירה	מה המסר של הסיפור?	אחרי סערה אפשר לקום ולהתחזק, בעיקר יחד
נכון/לא	השתילים נשברו ומתו.	לא נכון – השורשים נשארו באדמה, והשתילים עמדו שוב.
נכון/לא	השכנים יצאו לעזור.	נכון
נכון/לא	איתי אמר שאנשים תמיד מתחזקים אחרי סערה.	לא נכון – הוא אמר "לפעמים".
לשון ציורית	„כל הלילה יללה הרוח"	האנשה – לרוח ניתן קול של יצור חי – יללה.

סוג	שאלה	תשובה
לשון ציורית	„הרחוב כאילו מישהו הפך אותו"	דימוי – הבלגן ברחוב מושווה למשהו שהפכו.
לשון ציורית	„הם נראים אחרת... קצת עקומים, אבל חיים"	ניגוד – עקומים מול חיים – פגיעה לצד המשך החיים.
אתגר תיכון	הסיפור מקביל בין השתילים לבין בני האדם. נתחו את ההקבלה וכיצד היא מבטאת את רעיון החוסן.	תשובה מנומקת; קריטריון: ניתוח מבנה/אמצעי + ראיות מהטקסט